

РОЗДІЛ ІV. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147:33:004

І. Е. Артеменко

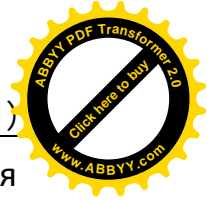
Інститут педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ: «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ» ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті продемонстровано переваги використання інформаційних технологій у навчальному процесі, розглянуто основні напрями застосування інформаційних технологій при організації лекційних занять з курсу «Методика викладання економіки»; проаналізовано можливості використання комп'ютерної програми створення презентацій Microsoft PowerPoint.

Ключові слова: інформаційні технології, лекція, автоматизована лекція.

Постановка проблеми. Сучасна українська вища школа накопичила багатий досвід психолого-педагогічної підготовки студентів непедагогічного профілю, результат якого – певний практичний і теоретичний матеріал у вигляді навчальних програм, планів, навчальних посібників, підручників з дисциплін психолого-педагогічного циклу. Суспільний розвиток вимагає сьогодні від психолого-педагогічної підготовки не тільки передачу студенту від викладача психолого-педагогічних знань, умінь і навичок з психології, педагогіки та методики. У сучасному інформаційному і демократичному суспільстві перед майбутнім фахівцем висувуються нові вимоги, що пов'язані з необхідністю професійного розвитку і самовдосконалення фахівця упродовж усього життя, розвитку у нього інформаційної культури. Саме тому проблема інформатизації освітньої галузі є досить актуальною і має на меті вдосконалення педагогічного процесу на всіх його етапах. Інформаційні технології покращують викладання, контроль та оцінювання засвоєного студентами навчального матеріалу. Впровадження інформаційних технологій у процес психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів економіки дає змогу: усучаснити сам процес психолого-педагогічної підготовки, посилюючи тим самим, пізнавальний інтерес у студентів до підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності; забезпечити зовнішній зворотний зв'язок (викладача зі студентом) і внутрішній (самоконтроль студента), через можливість постійного автоматизованого контролю рівня засвоєних знань, умінь та навичок студентів з психолого-педагогічних дисциплін на всіх етапах педагогічного процесу.

Одним з важливих аспектів зазначеної проблеми є організація лекційних занять засобами інформаційних технологій в умовах інформатизації суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення літературних джерел засвідчило, що проблема організації занять з використанням інформаційних технологій розглядається в дослідженнях Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемії, Т. І. Коваль, В. Н. Кухаренко, П. В. Стефаненко, Т. Б. Поясок.

Мета статті – вивчити й узагальнити основні напрями застосування інформаційних технологій під час організації лекційних занять з курсу «Методика викладання економіки».

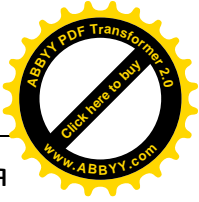
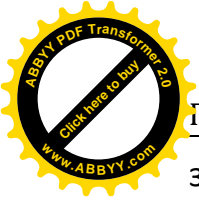
Виклад основного матеріалу. Використання інформаційних технологій при організації лекційних занять з курсу «Методика викладання економіки» вимагає деяких пояснень і уточнень.

У науковій літературі поняття форми організації занять позначають кількома термінами (форма навчання, організаційна форма навчання, форма організації навчання).

Форми навчання (у найбільш загальному розумінні) – це способи організації навчання. Форми навчання визначають, яким чином має бути організовано процес навчання і зумовлюють часовий і організаційний режими навчання, місце його проведення, склад студентів, характер зовнішнього виявлення функцій викладача і студентів у процесі навчання, порядок спілкування суб'єктів навчального процесу [3].

«Організаційна форма навчання – це зовнішній вигляд організації навчального процесу, котрий пов'язаний з кількістю учнів, місцем і часом їхнього навчання й порядком його реалізації. У ній органічно поєднуються мета, зміст, методи навчання. Структура кожної з форм навчання включає ті самі елементи, що й процес навчання: цільовий, мотиваційно-стимулюючий, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольовано-регульовальний, оцінювально-результативний».

Перелік організаційних форм навчання є досить різноманітним (індивідуальна, групова, фронтальна, факультативна, самостійна), що породжує необхідність їх класифікації за сутнісними характеристиками. Так, Г. Щукін класифікує їх за організацією навчально-виховної роботи студентів на уроці як індивідуальну, групову, фронтальну; І. Огородніков за формою організації навчальної роботи розрізняє уроки, семінарські

заняття, факультативи, а також фронтальні, групові та індивідуальні заняття в системі уроку [3, 965].

У вищому навчальному закладі організація навчально-виховного процесу регламентована Законом України «Про вищу освіту»[4].

У вищих навчальних закладах виділяють такі форми навчально-виховного процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

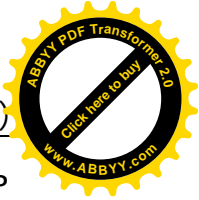
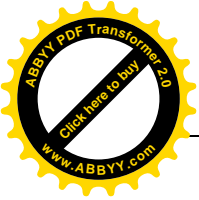
Під методами здійснення цілісного педагогічного процесу розуміють способи професійної взаємодії викладача і студента з метою рішення освітньо-виховних задач [6].

До основних видів навчальних занять у вищій школі відносять: лекцію, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття і консультацію.

Лекція – це основна форма передання великого обсягу систематизованої інформації як орієнтованої основи для самостійної роботи студентів [7].

«Лекція (з латин. lectio – «читання») – одна з провідних форм навчального процесу і одночасно метод навчання і виховання у вищій школі, сутність якого полягає в послідовному, логічному, переважно монологічному викладі навчального матеріалу із певної дисципліни [3]. Головні вимоги до неї: науковість, доступність, єдність форми і змісту, емоційність викладу, органічний зв'язок з іншими видами навчальних занять. Вона повинна дати цілісне, систематизоване, аргументоване і чітке, найсучасніше уявлення про відносно самостійне, складне питання життя чи професійної діяльності. У ній завжди повинна поєднуватись теорія з практикою.

В основі лекційного навчання лежить інформаційно-рецептивний метод передачі знань, відповідно до якого викладачем проводиться попередній відбір інформації, організація її сприйняття [2, 208] студентами з урахуванням їх індивідуальних стилей навчання і демонстрація зразків діяльності із застосуванням отдержаних знань на практиці. Як вважав І. Я. Лернер, «...суті справи не змінюється, якщо ця інформація передається не учителем, а по радіо, телебаченню, з кіноекрана...». Застосування, згідно з дослідженнями Р. С. Гуревич, інформаційно-комунікаційних технологій значно розширює можливості лекційних демонстрацій, дозволяє візуалізувати розв'язання низки творчих задач, проводити демонстрацію «уявних» експериментів, застосовувати мультиплікацію [2].

Логічним у такому випадку, є висновок про необхідність застосування, на сучасному розвитку інформаційного суспільства, при організації лекційних занять з психолого-педагогічних дисциплін інформаційно-комунікаційних технологій (або автоматизація лекцій).

В. І. Васильєв та А. М. Довгялов під автоматизованою лекцією розуміли систематичне і послідовне викладення проблемних ситуацій розділів конкретної науки з використанням комп'ютерної техніки для демонстрації малюнків, графіків, рухливих зображень тощо [5].

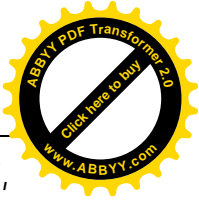
Проведення занять з використанням інформаційних технологій у навчальному процесі (зокрема на лекційних заняттях) здійснюється в аудиторіях з різними рівнями технічного обладнання, а також в різних режимах роботи лектора з аудиторією.

Автоматизована лекція передбачає роботу лектора в аудиторії де є можливість підключення одного комп'ютера і мультимедійного проектора до комп'ютера. Під час такої лекції лектор викладає матеріал при цьому усні повідомлення супроводжуються демонстрацією малюнків, графіків, таблиць, відеосюжетів тощо. Під час такої лекції можливий зворотній зв'язок аудиторії з лектором тільки у формі усних питань і відповідей, але все ж таки в ході такої лекції переважає монолог лектора з його особистими висновками.

У працях Р. С. Гуревич підкреслюється, що використання інформаційних технологій у навчальному процесі дещо змінює функції викладача, оскільки здійснюється їх перерозподіл між викладачем і технічними засобами [1]. Технічні засоби полегшують роботу викладача, знімаючи з нього навантаження від рутинних робіт, що пов'язанні з перевіркою дидактичних і психологічних тестів. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі значно підвищує результативність засвоєння матеріалу завдяки можливостям мультимедійного супроводу лекцій і семінарів. Електронні засоби навчання надають більше можливостей щодо самостійного навчання студентами під керівництвом викладача.

Застосування інформаційних технологій під час організації лекційних занять з курсу «Методика викладання економіки» можливо за такими напрямками:

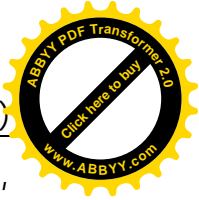
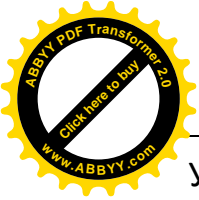
– візуалізація навчального матеріалу лекцій у вигляді схем, таблиць, малюнків тощо. Досить потужним інструментом візуалізації

лекцій є сьогодні програма, за допомогою якою здійснюються презентації, Microsoft Power Point. Презентація у *Microsoft Power Point* дозволяє викладачу значно скоротити час подачі інформації, а також конкретизувати й узагальнити лекційний матеріал. Необхідно зазначити, що використовуючи інформаційні технології на лекції викладач отримує можливість працювати з аудиторією в інтерактивному режимі, який дозволяє, в разі потреби, моделювати і вносити зміни у демонстраційний матеріал. Використання презентацій можливе з таких тем: «Методика підготовки і проведення лекцій з економіки», «Особливості методики підготовки і проведення практичних занять з економічних дисциплін», «Особливості методики підготовки і проведення семінарських занять з економічних дисциплін», «Методи навчання як спосіб організації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з економічних дисциплін», «Організація індивідуально-консультативної та самостійної роботи студентів у процесі вивчення економічних дисциплін», «Контроль і оцінювання результатів економічного навчання», «Інноваційні педагогічні технології і майстерність викладача економіки», «Технологія конструювання педагогічного процесу», «Технологія здійснення педагогічного процесу», «Технологія педагогічного спілкування і встановлення педагогічно доцільних взаємовідносин»;

– демонстрація навчальних відеосюжетів в яких розглядаються конкретні проблемні ситуації з професійної діяльності майбутнього викладача економіки, розв'язання яких носить психологічний характер. Демонстрація відеосюжетів можлива з таких тем: «Економічна освіта в умовах інформаційного суспільства», «Реалізація завдань економічної освіти в методиці викладання економічних дисциплін», «Технологія педагогічного спілкування і встановлення педагогічно доцільних взаємовідносин» тощо;

– демонстрація науково-популярних фільмів. Навчальні фільми можуть використовуватись напередодні вивчення навчального матеріалу, у процесі вивчення матеріалу чи після вивчення теми як повторення і закріплення вивченого. Обов'язковим елементом демонстрації науково-популярних фільмів є їх обговорення в аудиторії. Прикладом використання науково-популярного фільму в навчальному процесі є демонстрація фільму «Олігархи» у процесі вивчення теми «Концепція економічної освіти в

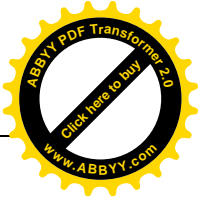
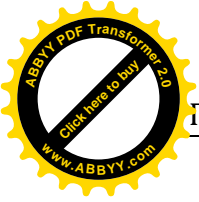
Україні». Після перегляду цього фільму викладач організовує дискусію, виносячи на обговорення студентами такі питання (хто такий олігарх? Підприємець і олігарх, що між ними спільного і чим вони відрізняються? Які особистісні якості властиві діловим людям України? Чи має великий капітал національність? Який сьогодні сформувався образ багатого людини у суспільній уяві? Якою має бути концепція економічної освіти України? ...).

Необхідно зазначити, що використання інформаційних технологій на лекційних заняттях не є самоціллю. Викладач має оцінювати виправданість використання інформаційних технологій у конкретних робочих моментах психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів економіки і вдало поєднувати використання інформаційних технологій з іншими з засобами проведення занять.

Висновки. Таким чином, на основі нашого дослідження ми дійшли висновку, що при організації лекційних занять з курсу «Методики викладання економіки» інформаційні технології необхідно визначати не як повну заміну викладача-лектора комп'ютером та комп'ютерними програмами, а як складовий елемент системи засобів навчання, додаткове джерело інформаційних ресурсів, обов'язкову складову професійної діяльності кожного викладача. У процесі дослідження було визначено та виявлено можливості комп'ютерної програми створення презентацій Microsoft PowerPoint, що використовується під час організації лекційних занять з курсу: «Методика викладання економіки» з метою ефективного подання навчального матеріалу

ЛІТЕРАТУРА

1. Гороль П. К. Обчислювальна техніка і технічні засоби навчання / Гороль П. К., Коношевський Л. Л., Подоляк В. О. ; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 1999. – 324 с.
2. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. [для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін-тів післядипл. освіти] / Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2004. – 365 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Нак України; головний редактор В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» // Законодавчі акти України з питань освіти. За станом на 1 квітня 2004 року. – К., 2004. – С. 168–221.
5. Компьютерная технология обучения. Словарь-справочник / Под ред. Гриценко В. И., Довгяло А. М., Савельева А. Я. – К. : «Наукова думка» 1992. – С 42.
6. Педагогика : учеб. пособ. для студ. пед. учебн. заведений / В. А. Сластины, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – [4-е изд.]. – М. : Школьная Пресса, 2002. – 512 с.
7. Яворська Г. Х. Основи педагогіки : навч. посіб. / Г. Х. Яворська. – Одеса: Юридична література, 2002. – 304 с.

РЕЗЮМЕ

И. Е. Артеменко. Организация лекционных занятий по методике преподавания экономики средствами информационных технологий.

В статье продемонстрированы преимущества использования информационных технологий у учебном процессе; рассмотрены основные направления использования информационных технологий при организации лекционных занятий по методике преподавания экономики; проанализированы возможности использования компьютерной программы создания презентаций Microsoft PowerPoint

Ключевые слова: информационные технологии, лекция, автоматизированная лекция

SUMMARY

I. Artemenko. Lectures organization on the teaching Economics methods by means of information technologies.

The article demonstrates the benefits of information technology in the learning process, the main areas of application of information technology in the lectures organization on the teaching Economics methods, and analyzes the possibility of using the computer program to create Microsoft Power Point presentations.

Key words: information technologies, lecture, automated lecture.

УДК 378.147.85:004.9

Т. Л. Богданова

Донбаська державна машинобудівна академія

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

(на прикладі створення комп'ютерної моделі «Додавання коливаль»)

У статті розглянуто різні погляди щодо оцінювання науково-дослідної роботи студентів. Запропоновано систему оцінювання педагогічної ефективності процесу створення комп'ютерних моделей студентами під час науково-дослідної роботи.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів, комп'ютерне моделювання фізичних процесів і явищ, якість навчання, педагогічна ефективність.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток науки та техніки характеризується швидким та різким збільшенням інформації. Саме з цієї точки зору завдання щодо придбання студентами сталих знань вже не є ключовим напрямом розвитку освіти. В таких умовах дуже важливим стає формування здатностей до творчого мислення, вмінь самостійного пошуку потрібної інформації, та, що найважливіше, вмінь самостійно перетворювати знайдену потрібну інформацію у знання. Це педагогічне завдання можна вирішити шляхом впровадження елементів науково-дослідної роботи в усі елементи навчального процесу: починаючи від лабораторної роботи з елементами науково-дослідного характеру та закінчуючи розробкою власного нового проекту.